

VADSTENA

2016-04-04
1 (5)

UPPFÖRANDEKOD FÖR FÖRTROENDEVALDA I VADSTENA KOMMUN

Antagen av	Kommunfullmäktige
Beslutsdatum/paragraf	2016-03-23 § 14
Giltighetstid	tills annat beslut fattas
Uppföljningsdatum	2017-03-30
Beteckning	KS2015:422, 003
Kategori	Policy
Ansvarig handläggare	Kommunsekreterare KF
Uppföljningsansvarig	Kommunfullmäktige

Vadstena kommun

592 80 Vadstena BESÖKSADRESS Klosterledsgatan 35 TEL 0143-150 00 FAX 0143-151 90
E-POST vadstena.kommun@vadstena.se WEBB www.vadstena.se

VADSTENA

INLEDNING

Demokrati och respekt

Två honnörsord i demokratin är frihet och jämlikhet.

Frihet innebär att alla opinioner och viljeyttringar ska få komma till uttryck. Alla människor har rätt att uttrycka sin vilja, plädera för de idéer de tror på och agera för att främja sina intressen.

Jämlikhet innebär att alla människor är lika mycket värda, att alla medborgare har samma rätt att delta i sitt lands styrelse och att alla som deltar ska behandlas lika. Ingen är i grunden förmer än någon annan. Vid omröstningar väger allas röster lika tungt.

Demokratin är ett beslutssystem som går ut på att lösa konflikter på fredlig väg. Politik handlar emellertid i praktiken sällan om harmoniskt samförstånd. Olika intressen och uppfattningar ställs mot varandra. De som förordar olika ståndpunkter konkurrerar om att vinna flertalets stöd inför en kommande omröstning. När tidpunkten för beslut närmar sig krävs att de olika parterna antingen kan kompromissa sig fram till en överenskommelse eller att en omröstning äger rum.

Syftet med en uppförandekod

Många förtroendevalda tycker att klimatet inom det politiska livet i våra dagar blivit hårdare och att det blivit tuffare att verka som förtroendevald. Syftet med uppförandekod är att formulera ett underlag för etiska regler för förtroendevalda på lokal nivå. Avsikten är att skapa och vidmakthålla ett gott klimat i politiken.

Uppförandekoden ger de förtroendevalda utgångspunkter för hur de kan uppträda på ett bra sätt mot varandra och därmed visa respekt för alla människors lika värde. Uppförandekoden handlar inte om att alla ska gilla varandra eller de olika åsikter och förslag som finns. Den handlar inte heller om att ställa krav på att förtroendevalda ska vara ofelbara. Uppförandekoden ska ge stöd till ett eftertänksamt handlande.

Krav på förtroendevalda

Den här uppförandekoden gäller de förtroendevaldas uppträdande inom det politiska livet och utgör inte ett rättesnöre för deras privatliv. Det är viktigt att tänka på att det inte finns några vattentäta skott mellan etiken i offentligheten och i privatlivet för en förtroendevald. De som tar på sig ett politiskt förtroendeuppdrag får oundvikligen högre krav på sin moral än människor i allmänhet. Det är en förutsättning för att allmänhetens tilltro till demokratin och samhällets institutioner ska bevaras och garanteras.

Vadstena kommun

VADSTENA

UPPFÖRANDEKOD

Följa lagar, regler och beslut

Det är viktigt att förtroendevalda följer lagar, regler och fattade beslut. De som innehar förtroendeuppdrag ska heller inte delta i olagliga aktiviteter för att påverka politiska beslut. Förtroendevalda i Vadstena fattar beslut som på olika sätt och nivåer lägger ramar för kommuninnevånarnas möjligheter, rättigheter och skyldigheter i samhället. För att besluten ska uppfattas som legitima och kommuninnevånarna känna förtroende för sina företrädare, gäller att de förtroendevalda själva följer fattade beslut och underordnar sig gällande lagar och regler. De förtroendevalda som är motståndare till ett förslag, men vid omröstningen hamnar i minoritet, är lika bundna till att följa beslutet som de som röstar för förslaget. Ingenting hindrar däremot att de fortsätter att bilda opinion mot beslutet och lägger förslag om att det ändras.

Möteteknik – att kunna demokratins procedurregler och att följa dem

Det är viktigt att förtroendevalda kan och tillämpar möteteknik. För att demokratins processer ska fungera och övergrepp och maktmissbruk undvikas, behöver alla förtroendevalda lära sig procedurregler för debatt, diskussion och det beslutsfattande som mötetekniken omfattar.

Kunskap i möteteknik är lika med makt. Mötetekniken finns för att alla ska få likvärdiga möjligheter att komma till tals och ge sina uppfattningar till känna. Möteteknik finns för att beslut ska kunna ske på ett öppet, tydligt och bra sätt. Goda kunskaper i möteteknik kan också missbrukas. Om få behärskar konsten medan flertalet är okunniga, kan mötetekniken användas för att manipulera fram vissa beslut. Förtroendevalda som anser att det finns regler som skadar eller hindrar ett demokratiskt arbetssätt bör ta upp reglerna till diskussion och föreslå förändringar.

Visa respekt och ta varandra på allvar

Det är viktigt att förtroendevalda visar respekt för varandras villkor och underlättar varandras deltagande. Alla politiker har samma värde oavsett ålder, kön och politisk tillhörighet. Den som har tagit på sig ett politiskt förtroendeuppdrag ska vara mån om att delta i de möten som uppdraget omfattar och komma förberedd till dessa. Alla har dock inte samma förutsättningar för sitt engagemang som förtroendevald, på grund av till exempel barn, arbetstider, utbildningsnivå eller funktionshinder. Politiskt engagemang bygger på både förnuft och känslor. Förtroendevalda måste få ge uttryck för sina åsikter med både sakargument och ideologiska viljeyttringar för att politiken ska bli tydlig och begriplig.

Det är viktigt att hålla en god ton i den politiska debatten, både från talarstolen och i andra sammanhang. Det innebär till exempel att förtroendevalda i fullmäktigedebatter bör tilltala varandra med både för- och efternamn eftersom fullmäktige är en politisk arena. Åhörare kan inte förväntas känna ledamöterna vid namn. I andra sammanhang behöver det inte vara riktigt så formellt, med tilltalet får aldrig bli för familjärt och aldrig nedlåtande eller respektlöst.

Det är viktigt för politikens anseende att förtroendevalda tar varandras engagemang på allvar. Den som går in för att misstänkliggöra sin motståndare riskerar att skada respekten för alla förtroendevalda och för hela den demokratiska processen. Det är mycket viktigt att man skiljer på sak och person. Det är inte en

VADSTENA

enskild ledamot för ett parti som bär ansvaret för partiets ställningstagande i olika frågor, utan hela partigruppen.

En god princip är att bekräfta andra förtroendevalda som gör något bra, oberoende av politisk uppfattning i sak. Ett erkännande eller uppskattande omdöme till någon som utmärker sig positivt, ger erkännande även till den som berömmar.

Ta ansvar för att vara en demokrat i praktiken. Mobbning och kränkande beteende är oacceptabelt överallt – så även i politiken. Förtroendevalda förväntas vara förebilder för hur man uppträder i ett demokratiskt samhälle.

Att verka öppet, ärligt och tydligt

Förtroendevalda måste anstränga sig för att göra politiken känd och begriplig för människor. Stort värde behöver läggas vid att spela med öppna kort i beslutsprocesser så att motivet för beslut framträder tydligt. Beslutet som innebär avsteg från tidigare gjorda utfästelser behöver innehålla förklaringar till varför avsteg görs.

Redogör för underlag, olika uppfattningar, beslut och deras bevekelsegrunder. Var mån om att inte arbeta efter dolda agendor eller att mörka fakta eller argument. Såväl förtroendevalda som kommuninnevånare är i dagens samhälle både kunniga och upplysta. Ökad kunskap innebär emellertid inte automatiskt ökad klarhet. Det kan också leda till insikter om att det finns flera likvärdiga slutsatser att dra och att inget beslut får enbart positiva effekter. Detta understryker betydelsen av att beslutsprocesser är öppna, att tydliga regler för beslutsproceduren följs och att det verkligen avsätts tid till utredning, diskussion, opinionsbildning och information om vad som står på den politiska dagordningen och vilken kunskap och vilka argument som finns för olika alternativ.

Kommuninnevånarnas tilltro till politiska beslut påverkas inte bara av beslutens innehåll, utan även om de känner tilltro till de procedurer som använts för att uppnå besluten. En god demokratisk process kräver tid och planering.

Intressekonflikter mellan roller

Det är inte rimligt att hävda att varje enskild politiker i Vadstena ska representera alla kommuninnevånare och värna allas intressen. Förtroendevalda har flera roller och flera intressen att ta hänsyn till. De ska företräda

- medborgare i allmänhet
- kommunen eller landstinget
- intressegrupper som det egna partiet värnar om
- sin egen partiorganisation

Det är tillsammans och inte var för sig som förtroendevalda representerar alla medborgare. Det är legitimt att en enskild politiker koncentrerar sina krafter till att företräda vissa grupper intressen, men det bör ske öppet. De intressen som följer med förtroendevaldas olika roller kan ibland komma i direkt konflikt med varandra. Denna typ av konflikter är oundvikliga och varken kan eller bör döljas om förtroendet för politiken ska upprätthållas. Förtroendevalda måste vara medvetna om detta och hur det påverkar deras handlande i enskilda fall. Ibland leder rollkonflikten till etiska dilemman – intressena är inte kombinerbara

VADSTENA

utan val av handlingsalternativ innebär att någon måste svikas, ett löfte måste brytas för att hålla ett annat och så vidare. Då måste förtroendevalda våga välja och vara beredda att stå för sina val och ta dess konsekvenser när kritiken kommer.

Att i övrigt bruka förtroendet med gott omdöme

Förtroendevalda får aldrig låta sitt egenintresse gå före allmänintresset och aldrig utnyttja sin ställning för egna materiella eller ekonomiska fördelar. Förtroendevalda får heller aldrig delta i beredningar eller beslut i ärenden som berör de själva eller någon som de har en personlig relation till. Regler om sådant jäv finns i Kommunallagen (KL) och Förvaltningslagen (FL) och dessa ska förtroendevalda känna till.

Förtroendevalda har till uppgift att förvalta samhällets tillgångar och anvisa medel på ett noggrant och ansvarsfullt sätt. I det ingår att förtroendevalda är noggranna med att aldrig överutnyttja förmåner av ekonomisk eller annan karaktär som är knutna till uppdraget.

Representation måste ske med eftertanke och användandet av alkohol ska vara genomtänkt i sådana sammanhang. Vadstena kommun har lokala regler för representation som de förtroendevalda ska följa.

Uppförandekodens bärare och väktare

I Vadstena kommun är ansvaret för kulturen inom det politiska livet placerat hos kommunfullmäktiges presidie. Till sin hjälp har presidiet personer på olika nivåer inom det politiska livet, i första hand partiernas gruppleddare i fullmäktige och partiernas ledande företrädare i nämnder och styrelser. Processen får inte vara enkelriktad från fullmäktige och nedåt. Uppförandekoden måste inte bara kommuniceras utan också diskuteras, formuleras och omformuleras. Målet är att varje förtroendevald ska känna ett ansvar för att kritiskt granska den kod som gäller och medverka till att förbättra den.

Även partierna har ett stort ansvar för att uppmärksamma och använda sig av uppförandekoden i sitt interna arbete. Det är i partierna som de förtroendevalda får sin politiska skolning och mycket av det politiska vardagsarbetet tar sin utgångspunkt i partiernas verksamhet. Samma uppförandekod bör gälla i partiarbetet, via sociala medier och i det politiska arbetet inom kommunen.

Ansvar för att spelregler fungerar och diskuteras delas i den politiska vardagen av alla förtroendevalda i alla partier i Vadstena kommun.

Vadstena kommun